

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดเชียงใหม่และกลุ่มจังหวัดในภาคเหนือตอนบน นับว่าเป็นกลุ่มจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย นับเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ สัตว์ป่า และพืชนานาชนิด ทั้งพืชเศรษฐกิจและพรรณไม้ป่า ด้วยเหตุนี้เองภาคเหนือตอนบนจึงมีวัตถุดิบในการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมที่หลากหลาย อีกทั้ง ด้วยพื้นฐานของคนในภาคเหนือตอนบนที่มีสุนทรียภาพในการดำเนินชีวิตและการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น องค์กรบ้านเรือนที่เป็นที่อยู่อาศัย และสถานที่สำคัญทางศาสนา โบสถ์ วิหาร การทำไม้แกะสลัก เพื่อประดับตกแต่งอาคาร ฯลฯ หรือแม้กระทั่งเครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ในประเพณีท้องถิ่น เช่น โคม ตุง สลุงเงิน (ขัน) โดก (พาน) บายศรี เครื่องประดับเงิน เครื่องปั้นดินเผา รม เป็นต้น ซึ่งงานหัตถกรรมเหล่านี้มีเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานหัตถกรรมสาขาต่าง ๆ เช่น งานไม้แกะสลัก งานผ้าทอ งานเครื่องปั้นดินเผา งานโลหะ งานเครื่องเงิน เครื่องรักเครื่องเงิน ฯลฯ อีกทั้งงานหัตถกรรมยังป็นงานประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นอีกด้วย

รายงานเศรษฐกิจภาคเหนือที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (2555 : 2) รายงานว่า เศรษฐกิจภาคเหนือ มีแนวโน้มขยายตัวแต่อาจไม่แรงเท่าปีก่อนจากแรงส่งของการบริโภคภาคเอกชนที่มีแนวโน้มขยายตัวอยู่ในระดับสูงกว่าระดับปกติต่อไปอีกระยะหนึ่ง โดยรายได้ของเกษตรกรในภาคเหนือขยายตัวจากปีก่อนร้อยละ 12.8 ผลผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.5 จากปีก่อน ซึ่งดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมภาคเหนือขยายตัวจากปีก่อนร้อยละ 2.2 ด้านภาวะการค้าปลีก ขยายตัวสูงต่อเนื่องทั้งปี 2555 จากแรงกระตุ้นของมาตรการภาครัฐ และภาวะการค้าส่ง ขยายตัวโดยเฉพาะในครึ่งปีแรกจากสินค้ากลุ่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องดื่มและวัตถุดิบการเกษตร โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ข้าวและปุ๋ยยาปราบศัตรูพืช ทั้งนี้พืชเศรษฐกิจสำคัญของภาคเหนือ ได้แก่ ข้าว อ้อย ข้าวโพด ใบยาสูบ ถั่วเหลือง พืชผัก และผลไม้ อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อีเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตรแปรรูป เซรามิก น้ำตาล ปูนซีเมนต์ และหัตถกรรม

จากรายงานข้างต้น แสดงให้เห็นว่า งานหัตถกรรมของภาคเหนือตอนบน เป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคในประเทศและต่างประเทศ และนับเป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่พื้นที่อย่างต่อเนื่อง การพัฒนางานหัตถกรรมท้องถิ่นให้มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งยังได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้บริโภคในต่างประเทศให้เพิ่มมากขึ้นนับว่าเป็นแนวทางในการขยายตลาดของผู้บริโภคมากขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างโครงสร้างเศรษฐกิจของภูมิภาค เพื่อลดการพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศที่เป็นรายได้หลักของคนในท้องถิ่น (ภาคอุตสาหกรรม) ที่มีความผันผวนเนื่องจากการแข่งขัน และค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าของไทย ทำให้ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค ได้รับความสนใจจากนักลงทุน ทำให้นักลงทุนย้ายฐานการผลิตไปประเทศเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการว่างงานและการปรับตัวในอุตสาหกรรมของไทยอย่างมาก ดังนั้น การหันมาให้ความสนใจกับสินค้าหัตถกรรมที่สามารถสร้างรายได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศนับเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาการว่างงานให้กับคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้อุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออกของภาคเหนือพบสัญญาณดีขึ้นตามการฟื้นฟูของเศรษฐกิจโลก อาทิ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มขยายตัวตามการผลิตสินค้าใหม่เพื่อทดแทนสินค้านำเข้าและการโอนย้ายสายการผลิตจากบริษัทแม่มายังประเทศไทย อุตสาหกรรมเซรามิกระดับบน มีแนวโน้มดีขึ้นตามอุปสงค์ต่างประเทศและการขยายตลาดรับจ้างผลิตเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และหัตถกรรมเครื่องใช้ภายในบ้าน ยังคงได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจยุโรป ขณะที่อุตสาหกรรมผลิตเพื่อใช้ในประเทมีแนวโน้มชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจ ค่าสั่งซื้อและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่ลดลง สามารถแจกแจงรายละเอียดผลผลิตสินค้าอุตสาหกรรม (อัตราการผลิตเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันปีก่อน) ดังตารางที่ 1.1 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556 : 9)

อุตสาหกรรม	น้ำหนัก		2554	2555		
	2550	2554	ทั้งปี	ทั้งปี	ครึ่งปีแรก	ครึ่งปีหลัง
อาหาร	14.53	13.6	13.6	9.3	5.4	15.4
เครื่องมือ	19.62	8.4	8.4	5.4	16.5	-4.4
ยาสูบ	0.88	0.9	0.9	-18.3	-15.9	-19.0
สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป	7.85	0.2	0.2	-10.0	-26.4	6.1
เครื่องหนัง	0.90	-15.7	-15.7	-10.8	-4.4	-16.8
อโลหะ	6.13	17.7	17.7	-4.4	4.7	-12.7

อุตสาหกรรม	น้ำหนัก		2554	2555		
	2550	2554	ทั้งปี	ทั้งปี	ครึ่งปีแรก	ครึ่งปีหลัง
โลหะ	1.02	5.1	5.1	-9.4	-5.9	-12.7
ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	10.77	-14.1	-14.1	15.1	0.8	32.9
อุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับแก้ว	8.96	-14.2	-14.2	-14.8	-10.8	-18.7
อื่น ๆ	6.26	0.5	0.5	-13.2	0.2	-23.7
รวม	76.92	1.7	1.7	2.2	1.7	2.6

หมายเหตุ : ครอบคลุมสินค้า 26 รายการ คิดเป็นร้อยละ 76.9 ของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมภาคเหนือ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ, 2555 : 9

ปัจจุบันไทยได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคหลาย ๆ โครงการ ซึ่งมีโครงการที่สำคัญและเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบน ได้แก่ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง Greater Mekong Subregion (GMS) นับว่าเป็นความร่วมมือของ 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 สาขาความร่วมมือของ GMS มี 9 สาขา ได้แก่ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน เกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (กองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2550 : 1) จากการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มดังกล่าวส่งผลให้เกิดการร่วมมือ การติดต่อซื้อขายสินค้าระหว่างกัน และร่วมพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคให้เจริญเติบโตไปพร้อม ๆ กัน ส่งผลดีต่อผู้ประกอบการงานหัตถกรรมของภาคเหนือตอนบนทำให้ตลาดผู้บริโภคงานหัตถกรรมของภาคเหนือตอนบนขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดผู้บริโภคในจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) นับว่าเป็นตลาดที่น่าสนใจ และเป็นหนทางที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการภาคเหนือตอนบนได้เป็นอย่างดี

ดังรายงานของ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ (ม.ป.ป. : คำนำ) กล่าวไว้ว่า แม้ว่าในปัจจุบันประเทศอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายประเทศ จะประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจการเงินแต่เศรษฐกิจจีนกลับขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายภายในประเทศผ่านโครงการต่าง ๆ ทางด้านการค้าระหว่างไทยกับจีน (รวมฮ่องกง) ก็เพิ่มความสำคัญขึ้นเป็นลำดับ โดยในปี 2552 ประเทศจีนเป็นคู่ค้าที่มีมูลค่าการค้าสูงที่สุดกับประเทศไทย เป็นปีแรก มณฑลยูนนาน เป็นมณฑลที่อยู่ใกล้ประเทศไทยมากที่สุด และมีมูลค่าการค้ากับภาคเหนือ

ของไทยในปี 2550-2552 ประมาณปีละ 5,000 – 6,500 ล้านบาท เศรษฐกิจของมณฑลยูนนานขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และอัตราการขยายตัวอยู่ในอันดับต้น ๆ ของมณฑลทางใต้ของจีน มณฑลยูนนานจึงเป็นที่สนใจของผู้ประกอบการต่างประเทศ รวมทั้งผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะในเขตภาคเหนือ สรุปได้ว่า สภาพเศรษฐกิจของมณฑลยูนนานขยายตัวขึ้นอยู่เรื่อย ๆ อีกทั้ง ผู้บริโภคในมณฑลยูนนานมีรายได้ต่อหัวเพิ่มมากขึ้น และมีความต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นทุกปี จึงเป็นโอกาสทางการตลาดของผู้ประกอบการในภาคเหนือตอนบนในการนำสินค้าไปนำเสนอและจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้ริเริ่มโครงการ การพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ประกอบการงานหัตถกรรม 10 สาขาของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และผลกระทบด้านการส่งออก และศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการเพื่อรองรับการส่งออกสู่ตลาดจีนตอนใต้ อีกทั้ง ศึกษาปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ แหล่งวัตถุดิบ การผลิต แรงงาน การขนส่ง และด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่วง 10 สาขาของภาคเหนือตอนบนในการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองต่อการส่งออกและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการ และได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง “ศักยภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่

1. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการส่งออก ได้แก่ การบริหารจัดการ แหล่งวัตถุดิบ การผลิต แรงงาน การขนส่ง และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่วง 10 สาขาในภาคเหนือตอนบนเพื่อรองรับการส่งออกสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค เพื่อรองรับการส่งออกสู่การค้าชายแดนไทย – จีน ตอนใต้
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการส่งออกของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่วง 10 สาขาของภาคเหนือตอนบนไปสู่ตลาดการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

ขอบเขตของโครงการวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง “ศักยภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้” มีขอบเขตของโครงการวิจัย ได้แก่

1. ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัย เรื่อง “ศึกษาภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้” ได้แบ่งประชากรที่จะศึกษาออกเป็นประเภท ดังนี้

1.1 ผู้ประกอบการงานช่างหัตถกรรม 10 สาขาของภาคเหนือตอนบน ได้แก่ สาขา งานเครื่องหนัง สาขางานกระดาษ สาขาผ้าทอ สาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ สาขา งานโลหะ สาขางานจักสาน สาขางานไม้แกะสลัก สาขางานเครื่องเงินและเครื่องรัก สาขางาน เครื่องเงิน และสาขาศิลปประติมากรรม

1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจการส่งออกบริเวณการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

1.3 ผู้บริโภคในพื้นที่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการส่งออก ได้แก่ การบริหารจัดการ แหล่งวัตถุดิบ การผลิต แรงงาน การขนส่ง และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบในด้านการส่งออก ของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขาในภาคเหนือตอนบนเพื่อรองรับ การส่งออกสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ และพัฒนาศักยภาพด้านการส่งออกของ ผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขาของภาคเหนือตอนบนไปสู่ตลาดการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ แบ่งได้คือ

3.1 ผู้ประกอบการในเขตภาคเหนือตอนบน อันได้แก่ ผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขา ในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.2 พื้นที่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ (นครคุนหมิงและเขตปกครองตนเอง สิบสองปันนา)

ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้” มีขั้นตอนและวิธีการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไข
5. เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์คำตอบ

6. สรุปผล/ข้อเสนอแนะ และเขียนรายงานวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการทำวิจัยในครั้งนี้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ประกอบการในเขตภาคเหนือตอนบน

1.1 ผู้ประกอบการงานหัตถกรรม 10 สาขา ในภาคเหนือตอนบนทราบแนวทางการพัฒนาศักยภาพของตัวผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ แหล่งวัตถุดิบ การผลิต แรงงาน การขนส่ง และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

1.2 ผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขา ในภาคเหนือตอนบน และภาคอื่น ๆ ทราบถึงข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกสินค้าสู่จีนตอนใต้

1.3 ผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขา ในภาคเหนือตอนบนนำข้อมูลและความรู้ที่ได้จากผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตนเอง และสามารถเพิ่มรายได้จากการส่งออกสินค้าสู่จีนตอนใต้ได้เป็นอย่างดี

2. ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจ

2.1 ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจทราบข้อมูลด้านศักยภาพของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมท้องถิ่น 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบน ผู้การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ แหล่งวัตถุดิบ การผลิต แรงงาน การขนส่งและด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ และสามารถนำไปต่อยอด หรือนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อตัดสินใจได้

2.2 ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจทั่วไปทราบถึงข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกสินค้าสู่จีนตอนใต้ เพื่อนำไปต่อยอดและนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อตัดสินใจได้

2.3 ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจทั่วไปนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสู่ตลาดการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ไปใช้เป็นแนวทางประกอบธุรกิจ หรือพัฒนาอาชีพให้แก่ตนเอง หรือในท้องถิ่นของตนเองได้

3. หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษา

3.1 หน่วยงานภาครัฐนำข้อมูลด้านปัญหา อุปสรรค และผลกระทบในการส่งออกของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขาสู่ตลาดการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปต่อยอด หรือนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้

3.2 หน่วยงานภาครัฐทราบข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขาในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่มีศักยภาพด้านการส่งออกสินค้าสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ และนำข้อมูลเหล่านี้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการในขั้นต่อไปได้

3.3 ภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยไปต่อยอด และนำไปทดลองใช้ในชุมชนอื่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียงได้

ระยะเวลาในการทำวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีระยะเวลาการทำวิจัยเป็นเวล 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม 2556 ถึงวันที่ 14 มกราคม 2557

นิยามศัพท์

ศักยภาพ (Potential) คือ ความสามารถของหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือ ตอนบนที่สามารถนำไปสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

ผู้ประกอบการงานหัตถกรรม (Handicrafts Entrepreneur) คือ ผู้ประกอบการที่ได้รับ การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมท้องถิ่น 10 สาขา ได้แก่ งานไม้แกะสลัก งานกระดาษ งานเครื่องหนัง งานโลหะ งานจักสาน งานผ้าทอ งานเครื่องเงิน งานเครื่องรักและเครื่องเงิน งานศิลปะประดิษฐ์ งานเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ

หัตถกรรมประจำถิ่น (Local handicrafts) คือ ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกลุ่มผู้ผลิตมีความสามารถและฝีมือ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดสืบกันมาภายใน ชุมชน ทำให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

การค้าชายแดน (Border Trade) คือ การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ของประชาชนหรือ ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน จังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองฝ่าย โดยมีมูลค่าครั้งละไม่มากนัก

การค้าผ่านแดน คือ การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ที่ประชาชนหรือผู้ประกอบการค้าจาก ประเทศที่หนึ่งส่งผ่านประเทศที่สองไปยังประเทศที่สามหรือจากประเทศที่สามผ่านแดนประเทศ ที่สองมายังประเทศที่หนึ่ง ทั้งนี้ แต่ละประเทศจะต้องยินยอมให้มีการขนส่งสินค้าผ่านแดนกันได้